

Doanh nhân xây dựng hệ thống tạo tiền¹

Phan Thế Hải

Nhân ngày doanh nhân, khi đọc tài liệu về Network 21, trong đó gặp lại câu nói: Người khôn ngoan, tìm cho mình một công việc, người thông minh, xây dựng cho mình một hệ thống".

Cách đây dăm năm, trong một lần ngồi café sáng với chúa đảo Tuần Châu bên bờ vịnh Hạ Long, tôi hỏi ông: *Với mỗi người, mỗi ngày đều chỉ có 24 giờ, vậy bằng cách nào anh kiếm tiền được nhiều thế mà trông vẫn thanh thoi.* Ông nói đại ý: *Với người khôn ngoan thường tìm cho mình một công việc, với người thông minh sẽ xây cho mình một hệ thống. Hệ thống đó tạo ra dòng tiền.*

Để dòng tiền luôn tuôn chảy

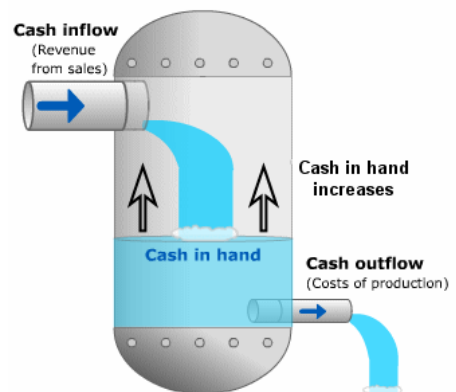
Câu chuyện này rồi dần trôi đi cho tới một hôm tình cờ tôi được đọc một câu chuyện ngụ ngôn của người Italia như sau:

"Ở một ngôi làng nhỏ có hai người bạn trẻ tên là Bruno & Pablo, họ thường trao đổi với nhau để làm sao trở thành những người thành đạt nhất trong làng. Và rồi một ngày cơ hội đã đến với họ. Già làng đã thuê họ xách nước từ hồ nước trên núi cao về cho dân làng sử dụng. Hàng ngày họ làm việc chăm chỉ và tối đến nhận được tiền công của mình.

Bruno có thân hình to khỏe thì nghĩ rằng anh ta có thể sử dụng những thùng xách nước to hơn để được nhiều tiền hơn. Còn Pablo thì gầy yếu hơn nên cảm thấy bất ổn. Vì vậy, anh nghĩ ra một cách làm thông minh hơn, để làm sao tiết kiệm sức lực và có nhiều tiền hơn.

Pablo nảy ra ý tưởng và lập kế hoạch 'Master plan' xây dựng đường ống để dẫn nước từ hồ trên núi chảy về làng. Anh đã trao đổi ý tưởng đó với Bruno và mời anh ta cùng cộng tác xây dựng đường ống. Bruno cho là viễn vông và sẽ ảnh hưởng đến thu nhập hàng ngày của anh ta nên đã không đồng ý hợp tác.

Pablo đành phải thực hiện kế hoạch một mình. Hàng ngày anh vẫn đi xách nước với số lượng vừa phải để giữ sức. Anh dành sức lực còn lại để ngày thứ 7 và Chủ nhật xây dựng đường ống.

¹ <http://vef.vn/2012-10-11-doanh-nhan-xay-dung-he-thong-tao-tien>

Nhiều người cho rằng Pablo 'điên rồ' và cười nhạo anh. Nhưng Pablo đã bỏ qua những lời chế nhạo đó và kiên trì kế hoạch của mình đã vạch ra.

Bruno với sức khỏe vượt trội đã xách những thùng nước to hơn và được nhiều tiền hơn. Anh đã có tiền để mua nhà và một con bò. Sau giờ đi làm anh thường đến các quán bar để uống bia, xả hơi. Nhưng thời gian trôi đi, Bruno cảm thấy sức lực ngày càng yếu hơn và mệt mỏi hơn. Anh buộc phải xách những thùng nước nhỏ hơn trước, vì vậy mà thu nhập cũng giảm dần theo thời gian. Cơ thể Bruno già đi trông thấy vì phải làm thêm nhiều giờ và tăng khối lượng công việc.

Còn Pablo thì sau 2 năm kiên trì kế hoạch đã xây dựng xong đường ống dẫn nước từ trên núi về làng. Khi đường ống được xây dựng xong, Pablo không phải đi gánh nước nữa mà ngồi tại nhà thu tiền. Tiền chảy về túi của anh ngay cả khi anh đang ngủ hoặc đi chơi...".

Liên tưởng đến quan niệm của Chúa đảo, có thể thấy, Bruno là người khôn ngoan. Anh ta đã tìm thấy cho mình một công việc. Tuy nhiên, đó chỉ thuần túy là việc đổ mồ hôi đổi lấy tiền. Khi ráo mồ hôi, dòng tiền ngừng chảy. Bằng cách đó thì chúng ta thường phải đánh đổi sức khỏe, sắc đẹp, tuổi thanh xuân và sự tự do để lấy tiền.

Nhưng khi cơ thể xuống dốc, theo đó bệnh tật ập đến và chúng ta lại phải bỏ tiền ra để mua lại sức khỏe. Nhưng liệu tiền có mua lại được tuổi thanh xuân và sức khỏe không? Có những căn bệnh mà dẫu có nhiều tiền mà ta cũng không thể đánh đổi.

Còn trường hợp của Pablo, anh ta mới là người thông minh. Anh ta đã sáng tạo cho mình cả một hệ thống tạo ra thu nhập ổn định, dài hạn và nhàn nhã khi về già.

Với đời sống có muôn hình vạn trạng cách kiếm ra tiền, nhưng suy cho cùng cũng chỉ có hai cách cơ bản. Cách thứ nhất, dùng sức lực, kinh nghiệm để đổi lấy tiền bạc và cách thứ hai là xây dựng hệ thống tạo tiền. Với doanh nhân thường họ không kiếm tiền theo cách thứ nhất mà thường là chọn cho mình cách thứ hai tức là xây dựng cho mình một hệ thống sinh lợi. Tuy nhiên, việc đầu tư xây dựng hệ thống tạo tiền thế nào có thể sinh lợi theo tỷ lệ nào lại là chuyện đáng bàn.

Liên tục đổi mới hệ thống?

Có doanh nghiệp căn cứ vào nhu cầu thị trường, đầu tư vốn liếng, xây dựng nhà máy, làm ra sản phẩm cung cấp cho thị trường. Dây chuyền sản xuất cũng chính là hệ thống tạo tiền cho doanh nhân. Vấn đề còn lại là anh chọn sản phẩm nào, được sản xuất với quy trình công nghệ ra sao và làm thế nào để tồn tại và chiến thắng trước các đối thủ cùng ngành hàng.

Chuyện nhà máy sản xuất đèn hình Orion Hanel, một doanh nghiệp có vốn đầu tư vài trăm triệu USD, sau hơn chục năm tồn tại đã nộp đơn xin phá sản cho thấy, chỉ cần chậm đổi mới đã có thể bị người tiêu dùng quay lưng lại và tự loại bỏ mình khỏi cuộc chơi.

Doanh nghiệp làm ăn theo kiểu 'thấy người ta ăn khoai cũng vác mai đi đào' mà không phân tích kỹ nhu cầu thị trường, lợi thế cạnh tranh và quản lý hệ thống một cách khoa học, khi thị trường êm thuận thì không sao, gặp sóng to gió lớn như cuộc khủng hoảng tài chính đang diễn ra đã không chống đỡ nổi. Hàng ngàn doanh nghiệp phá sản và đóng cửa trong thời gian qua có nguyên nhân đó.

Điều đáng nói là, khi cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu như một cơn lốc, cuốn phăng hàng trăm ngàn doanh nghiệp thì vẫn còn đó những tên tuổi, những thương hiệu không những bán trụ, giữ vững thị trường, mà còn đạt mức tăng trưởng ngoạn mục. Một quần thể vui chơi giải trí Tuần Châu độc đáo bên bờ vịnh di sản thế giới 6 tháng đầu năm vẫn đón ngót nửa triệu khách du lịch và đạt doanh số hàng trăm tỷ đồng. Một café Trung Nguyên vẫn tiếp tục phát triển và tăng trưởng, thực phẩm mang nhãn hiệu Kinh Đô vẫn tiếp tục chiếm lĩnh thị trường...

Để có một hệ thống tạo tiền vững chắc, không có cách nào khác phải biết cách thiết kế hệ thống độc đáo, bền vững. Hơn thế là việc bảo dưỡng nâng cấp hệ thống thường xuyên. Đừng tưởng rằng, khi anh đã có hệ thống tạo tiền là có thể kê cao gối mà ngủ trong chiến thắng. Bất cứ hệ thống nào khi vận hành sẽ bộc lộ những khiếm khuyết, những bất cập. Với các doanh nhân thông minh là người biết khắc phục thường xuyên những khuyết tật đó. Không những thế phải nắm bắt những thành tựu mới về khoa học kỹ thuật để nâng cấp hệ thống, có như thế mới nắm chắc phần thắng trong cuộc cạnh tranh.

Nhân ngày doanh nhân, khi đọc tài liệu về Network 21, trong đó gặp lại câu nói: '*Người khôn ngoan, tìm cho mình một công việc; người thông minh, xây dựng cho mình một hệ thống*'.

BTSK xin trân trọng giới thiệu quyển sách **"Sáng kiến Bạc Zêrô"** của tác giả Dương Ngọc Anh viết cho Trung tâm Sáng tạo Khoa học-kỹ thuật (TSK). BTSK sẽ trích đăng lần lượt từng bài viết trong quyển sách này.

LỜI NÓI ĐẦU

Thưa các bạn.

Phàm một người làm nghề trí óc bao giờ cũng phải có óc sáng tạo, không nhiều thì ít. Trong sách này, tôi xin nói rất ít về một số sáng kiến, những sáng kiến rất đơn giản hàng ngày: Sáng kiến bạc zero.

Không có suy nghĩ, sáng tạo và sáng kiến, chúng ta, dù có học nhiều, chỉ là một người bắt chước chứ không phải là lao động trí óc.

Ngay như một sáng kiến mà khi đã được biết và học theo thì đó chỉ là một sự bắt chước.

Sách này chỉ xem như là một cuộc trò chuyện thân tình nhỏ, hoặc một phát biểu mang tính cá nhân.

Tài liệu này, tôi viết cho Trung tâm Sáng tạo Khoa học-kỹ thuật (TSK) thuộc Trường đại học khoa học tự nhiên Tp. Hồ Chí Minh.

BÀI TOÁN CON CHÓ VÀ CHÚ BÉ

Hè đến, lũ trẻ về thăm ông. Tôi dạy chúng và ra một bài toán:

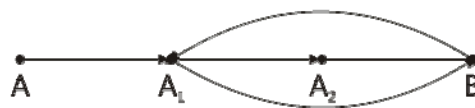
"Một chú bé đi học về, còn cách nhà 600m thì con chó nằm ở cổng vội chạy ra đón. Gặp cậu chủ, nó quay về. Không thấy chủ, nó quay lại đón. Cứ như thế, quanh đi, quẩn lại được 15 phút thì chủ và vật cùng vào cổng một lần.

Hỏi con chó đã chạy tổng cộng được mấy mét, biết rằng tốc độ chó gấp đôi tốc độ người."

Đương nhiên người giải bài toán phải hình dung hoặc vẽ ra trên giấy một sự chạy đi chạy lại của con vật và tính tổng số.

Sau đây là bài giải của lũ trẻ được rút gọn và các cuộc đối thoại

1. Vì tốc độ v_2 của chó gấp đôi tốc độ v_1 của người ($v_2 = 2v_1$) nên (xem hình 1):

Hình 1

Khi người đến A_1 , thì chó gặp người ở A_1 , khi chó quay về đến B thì người đến A_2 , khoảng cách giữa người và chó là $d_1 = A_2B$, hết một lượt chó đón chủ và quay về.

Cứ như thế mãi mãi, chủ và chó không bao giờ cùng về đến nhà một lượt. Đường chạy của chó sẽ vô cùng tận !?

2. **Ông:** Chúng ta đã gặp một sự vô lý. Vì sao? Có cách nào để vượt sự khó khăn đó?

Cháu: ...? ...?

Ô: Chúng ta nghĩ rằng con chó chạy vô tận là do sai lầm ở đâu?

C: ...? Do chúng ta đọc đề không kỹ và đã bỏ qua một điều kiện, quan trọng là thời gian chuyển động t của người và vật bằng nhau và đều là 15 phút

Ô: Đó là điều quan trọng nhưng cách nghĩ như vừa rồi cũng không giúp ta tránh việc tính quãng đường chạy đi, chạy lại nhiều lần của con chó.

C: ...? À. Thưa ông, chuyển động của con chó tuy đối phương nhưng thực chất là chuyển động thẳng đều trong 15 phút với $v_2 = 2v_1$ như trên đã thấy, nên $s_2 = 2s_1 = 2 \times 600 = 1200$ mét.

Ô: Vậy là ta đã thoát được một khó khăn.

3. **C:** Thưa ông, nhờ đâu chúng ta tránh được một khó khăn nan giải?

Ô: Nhờ chúng ta biết tuân thủ sự cứng rắn của thực tế (chấp nhận sự xác định của t) nhờ tỉnh táo trước một thực tế rắc rối đã làm phức tạp suy nghĩ của chúng ta vì sự chạy tới, chạy lui của một động tử và nhờ biết được luật $s = vt$.

C: Thưa ông, vậy tức là nhờ chúng ta thông minh và có kiến thức phải không ạ?

Ô: Sức khỏe, thông minh và kiến thức là ba điều kiện cơ bản để tồn tại của một con người.

4. **C:** Thưa ông, vì bài toán này giải được tức là có một cái đích để đến. Nếu cứ xông vào mỗi trở ngại là khoảng cách d cuối cùng khó hiểu kia, chúng ta có đến được cái đích vừa rồi không ạ?

Ô (cười): Rất được, lúc bấy giờ chúng ta sẽ dùng một kiến thức tức một vũ khí khác... Mà tội gì phải dùng máy bay hay xe tăng để vượt qua một khu rừng trong lúc một con ngựa thồ đơn giản là đủ?

5. **C (tần ngần):** Thưa ông, nhưng cháu muốn biết cái máy bay hay xe tăng đó.

Ô (xoa đầu cháu): Thì đây. Xem hình 1, tất nhiên con có:

Một đợt đầu, khi chó chạy đi đón chủ và trở nhìn lại để "thất vọng" thì đường đi của nó sẽ phải là:

$$s_2 = \frac{AB}{3} \times 2 \times 2$$

Sau n lần cứ chạy đi chạy về như thế, ta sẽ có

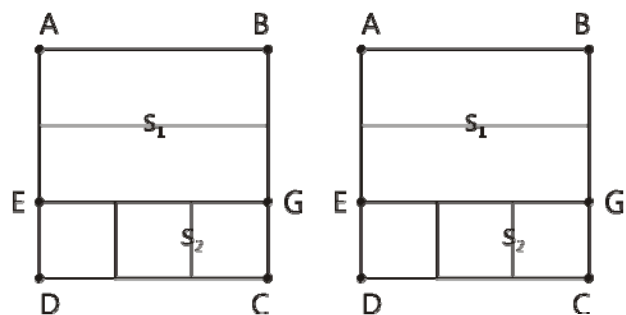
$$s_n = \frac{AB}{3} \times 2 \times 2 + \dots + \frac{AB}{3^n} \times 2 \times 2 + \dots \quad (1)$$

Lấy tổng các số hạng ở (1), khi $n \rightarrow \infty$, chúng ta sẽ được s_2 .

C (lè lưởi): Eo ôi, khó quá!

Ô (chiều cháu): "Máy bay" khó sản xuất thì "xe tăng" vậy. Con xem hai hình vuông ABCD ở (hình 2).

Diện tích mỗi ABCD là S_1 . Chia mỗi ABCD ra làm ba phần bằng nhau từ trên xuống, sau lần đầu chạy ra đón chủ trở về, theo (hình 2), ta có đường đi của con chó được biểu diễn bằng $2(ABGE) = 2s_1$. Sau đợt chạy đón chủ lần thứ hai, quãng đường con chó chạy được cộng thêm $2s_2$

Hình 2

Cứ như vậy, sau $n \rightarrow \infty$ lần, với $t = 15$ phút chúng ta sẽ có được $S_2 = 2 S_1$

C (reo to): Tuyệt vời. Và cùng làm tương tự với mỗi ABCD ứng với $t = 15$ phút (vì cả 2 chuyển động trên ABCD xảy ra cùng một lần), ta có mỗi s_1 xảy ra trong $\frac{15}{3} \times 2 = 10$ phút và chuyển động của con chó cùng xảy ra trên hai ABCD là 15 phút, một giá trị hạn định. Thưa ông, con hiểu rồi.

Ô: Dù sau này, khi ngựa thồ không dùng được mà phải dùng đến xe tăng, con cũng cần đến sự thông tin trước, trong và sau đó.

BTSK xin trân trọng giới thiệu bài hát “*Cùng nhau sáng tạo*” do bạn Anh Chi, cựu học viên môn học Phương pháp luận sáng tạo và đổi mới (PPLSTVĐM), sáng tác và gửi tặng các bạn cựu học viên PPLSTVĐM với “*hy vọng bài hát sẽ góp chút niềm vui cho các bạn và các thầy*”:

CÙNG NHAU SÁNG TẠO

Anh Chi

Dò đời còn nhiều bài toán khó bên mình.
Cùng học tập cùng nhau chiến thắng đi nào.

Làm làm hoài mà ta vẫn không đến đích.
Cùng luyện rèn cùng vượt qua ngàn gian khó.

Từ ngày học từng phương pháp hoá sáng tạo.
Cùng luận bàn và cùng đổi mới sáng tạo.

Đã có biết bao tài thuật đem xài.
Sống có ích hơn cuộc đời sáng tươi.

Phương pháp luận ta thực hành quyết định.
Mâu thuẫn nào giải quyết thắng đích luôn.

Suy nghĩ nhiều đến điều khiến tất cả.
Rồi đời sẽ sung sướng không còn sầu.